

Els habitants del centre antic de Tortosa i del barri de l'Erm de Manlleu estan d'enhorabona. Amb l'arribada del nou any, els barris, que fins ara havien patit una degradació que es feia insostenible, viuran un canvi de cap a peus. Una transformació que no solament ha de ser física sinó que ha d'afectar, també, la vida de les persones que hi resideixen.

Tortosa i Manlleu, dos exemples de la nova llei de barris en plena transformació

A Tortosa alguna cosa comença a canviar d'ençà que la Generalitat de Catalunya va adjudicar les ajudes previstes per la llei de barris al projecte de l'Ajuntament de la capital del Baix Ebre. La reforma del centre antic és una de les trenta rehabilitacions escollides fins al moment. És un pla ambiciós que ha de transformar la ciutat d'aquí al 2009. Un pla integral, si fem cas del vocabulari que utilitzen els tècnics. Es tracta d'una proposta que canviarà profundament el barri; el reconeixement d'una situació descontrolada, oblidada en el subconscient d'aquesta vella i tortuosa ciutat que ha defensat en mil batalles els peus del riu Ebre. Una catarsi, si se'ns permet la llicència i si és que el barri vell d'una ciutat pot patir-ne una.

Però perquè els ajuntaments puguin abordar actuacions d'aquesta envergadura, calen ajudes. Concretament, el Govern de la Generalitat i l'Ajuntament de Tortosa destinaran a aquest canvi gairebé 19 milions d'euros. Finançaran el projecte a parts iguals aportant, cadascuna de les administracions, el 50% del pressupost. Jo t'ajudo si tu també t'hi esforces. Aquesta és la filosofia d'una de les lleis més emblemàtiques del Govern tripartit, la llei de millora de barris, àrees urbanes i vi-

les de Catalunya. L'executiu català finança, previ concurs públic, els projectes que tinguin per objectius rehabilitar barris i zones degradades, tant des del punt de vista estructural com des dels vessants social i econòmic.

Quan l'alcalde de Tortosa, Joan Sabaté, assegurava que la llei de barris semblava "feta a mida de la ciutat", no ho deia en va. L'Ajuntament de la ciutat havia assistit durant anys a la degradació del seu centre històric, del barri antic, el més emblemàtic de la vila. No hi havia prou pressupost per fer front als canvis necessaris mentre la situació empitjorava. L'oportunitat que ha representat la llei de barris es posa de relleu quan el Govern català es disposa a finançar el 50% del cost del projecte de rehabilitació integral. Això dona esperances als ajuntaments i, a més, provoca que els consistoris incrementin el seu esforç. L'equació és senzilla: com més diners aporta l'Ajuntament, més diners rep del fons de barris previst per la Generalitat. El resultat són projectes potents que plantegen rehabilitacions completes i generalitzades.

No exagerem si diem que a Tortosa canviaran els carrers buits i estrets, els ferros rovellats que grinyolen quan bufa el mestral, les façanes moribundes, i les teulades ensorrades d'ocres desor-

denats. Allà, el pla de rehabilitació integral és molt ambiciós i això converteix el projecte en un bon exemple del que significa la llei de barris. Proposen reformar vuit places existents i construir-ne dues de nova planta, previ enderrocament dels edificis més deteriorats. Proposen urbanitzar tres parcs, omplir de verd zones que, ara per ara, han quedat mortes per a la ciutat, abandonades i deixades de la mà de Déu. Proposen endegar fins a cinc eixos importants del barri. Crear-hi una estructura, un esquelet que el vertebrí, que porti moviment al casc antic. I amb el trànsit de cotxes, de motocicletes i de vianants, volen retornar la vida als carrers, a les places, a les botigues i a les cases del barri. També proposen crear llocs de trobada, equipaments per a la gent gran, els infants i els joves, les dones i els immigrants. Proposen un casal del centre antic que també anomenaran Casa de les Cultures. Un espai que dedicaran a tots els que van anar a parar al barri perquè no els volien enlloc. Perquè allà els preus no aixecaven el vol; perquè ningú no acceptava, si no és que era per necessitat, rehabilitar els edificis construïts a la darrerie del segle XVIII, ròncos i sense els serveis bàsics.

Carrers, places i parcs. En els carrers i les places és on es produeix la vida social i cívica del barri. Per aconseguir relacions de qualitat cal un urbanisme de qualitat. La rehabilitació integral del nucli antic de Tortosa dedica gairebé la meitat dels esforços a reurbanitzar els cinc grans eixos del barri, deu places i tres parcs. Es transformaran el carrer Montcada i dels Reials Col·legis per convertir-los en els eixos principals del barri, on es concentraran els serveis. Els altres tres carrers que s'ha previst remodelar responen a realitats diferents. Mentre que els vials del Castell i de Santa Clara uneix-

xen la part degradada del barri vell amb les zones més turístiques de la ciutat, per evitar que l'eix del Vall quedés aïllat s'hi construirà la biblioteca comarcal i la delegació del Govern a les Terres de l'Ebre.

Pel que fa a les places, l'Ajuntament de Tortosa proposa reformar els vuit espais ja existents i crear-ne dues de noves. Es replantejaran les places del Castell, dels Estudis, de l'Olivera, de Montserrat, de Mossèn Sol, de Sant Joan, del Garrofer i també la plaça de la Catedral. A més, s'obriran nous espais als carrers més degradats per crear la plaça nova de Santa Clara i la de Sant Tomàs.

En la intervenció que proposa el projecte de rehabilitació integral del nucli històric de Tortosa també es transformen tres parcs de la ciutat. La reforma del parc del Calvari, el del Castell i el del Rastre pretén unificar el barri vell i crear rutes turístiques que permetin als visitants gaudir d'una visió integral de la ciutat. No solament es concentra el turisme en els punts d'interès específic, sinó que es convida els visitants a recórrer tots els carrers del barri. Per vèncer el relleu complicat d'aquesta zona de Tortosa, també s'ha previst la construcció d'escales i rampes mecàniques que permetran superar còmodament el desnivell i evitaran que per desplaçar-se del centre antic a l'exemple de la ciutat modernista no faci falta agafar el cotxe.

Una Casa de les Cultures. Però les obres no s'acabaran aquí. S'ha posat èmfasi en la construcció d'equipaments que aportin nous espais d'atenció social i d'integració col·lectiva. Es crearan centres destinats específicament

ment als col·lectius que presenten majors necessitats. Per a les famílies, els infants i els joves es rehabilitarà el Centre Obert Sant Francesc. Al carrer Montcada s'hi construirà un centre d'atenció integral individualitzada per a les famílies i les persones amb menys recursos, i al barri de Santa Clara s'endegarà un edifici per substituir l'actual seu de l'associació de veïns.

Ara bé, l'element més destacable, pel que fa a equipaments, és la creació d'aquesta Casa de les Cultures, un casal del barri que té per objectiu reunir tant els tortosins de tota la vida com els novinguts d'arreu del món. Serà un àmbit d'intercanvi cultural on totes les entitats i associacions del barri disposaran d'un espai propi i on, a més, s'hi establirà un centre de dia per a la gent gran. Segons l'Ajuntament, aquest Casal del centre antic s'ha de convertir en un punt de referència per a la vida al barri. Finalment, el projecte també inclou iniciatives per facilitar la rehabilitació

de façanes en forma d'ajudes als particulars i preveu invertir fons en iniciatives que potenciïn i dinamitzin el comerç al barri.

Doble oportunitat. La transformació que afronta Tortosa, com la que també engegaran aviat una seixantena de barris de Catalunya, és producte d'una constatació que han fet les ciutats en els darrers anys. Per revitalitzar un barri, no n'hi ha prou de fer-hi reformes estructurals. Cal assegurar-hi la convivència, fer-hi la vida més agradable. Cal aconseguir que els veïns que habiten el barri i els que vénen de fora l'estimin i el respectin, que el vulguin viure, que se'l facin seu. La degradació porta més degradació i la deixadesa, més deixadesa. Quatre papers a terra, fora de la paperera, de seguida es converteixen en un munt d'escombraries escampades arreu.

La llei de barris ofereix una doble oportunitat. Resoldre, d'una banda, els

Cal aconseguir que els veïns que habiten el barri l'estimin i el respectin

Trenta projectes en dos anys

Mentre que el projecte de rehabilitació integral del barri de l'Erm forma part de la primera convocatòria d'ajuts, la proposta del centre històric de Tortosa forma part d'un segon concurs. Si en la primera, la Generalitat de Catalunya va adjudicar ajuts a tretze projectes, en la segona convocatòria van ser disset els barris escollits. I és que l'objectiu del Govern català per a aquesta legislatura és engegar la rehabilitació d'una seixantena de barris. És per això que la Conselleria de Política Territorial i Obres Públiques ha previst un nou concurs per al febrer de l'any que ve i una altra convocatòria per a l'any 2007. Aquestes són les actuacions que ja s'han engegat fins al moment:

Primera convocatòria, desembre del 2004

CIUTAT	BARRI	PRESSUPOST (en milions d'euros)
Badalona	Serra d'en Mena	18,6
Balaguer	Centre històric	16,0
Barcelona	Santa Caterina i Sant Pere	14,6
Barcelona	Roquetes	11,1
Hospitalet de Llobregat	Collblanc-Torrassa	18,7
Lleida	La Mariola	11,1
Manlleu	Barri de l'Erm	17,0
Manresa	Nucli antic	16,0
Olot	Nucli històric	7,2
Reus	Barri del Carme	16,6
Salt	Salt 70	15,2
Santa Coloma de Gramenet	Serra d'en Mena	18,0
Terrassa	Ca n'Anglada	17,0

Segona convocatòria, juliol del 2005

CIUTAT	BARRI	PRESSUPOST (en milions d'euros)
Barcelona	Polble Sec	17,0
Berga	Nucli antic	13,1
Canovelles	Barriada nova	3,0
Cornellà de Llobregat	Sant Ildefons	16,6
Figueres	Marca de l'Ham	5,5
Girona	Santa Eugènia i Can Gibert del Pla	14,6
Mataró	Cerdanyola	7,5
Montcada i Reixac	La Ribera	9,7
Prat del Llobregat	Sant Cosme	11,9
Ripoll	Barri Vell	4,8
Sabadell	Parc Fluvial riu Ripoll	18,0
Sant Boi de Llobregat	Casablanca	13,3
Santa Perpètua de Mogoda	Can Folguera	5,2
Solsona	Nucli antic	11,6
Tarragona	Camplàr	15,0
Tortosa	Nucli antic	18,9
Vic	Barris sud	12,3

Els projectes que han rebut ajuts de la Generalitat tracten d'afrontar la degradació, però també la marginació

problemes estructurals de zones urbanes que han quedat aïllades i corren el risc de convertir-se en guetos, per exemple, amb la construcció de places o de nous carrers. Però, a més, la iniciativa del Govern català també aposta pels projectes que tenen en compte la vida social i les necessitats dels col·lectius amb risc d'exclusió. Es valora la construcció d'equipaments, la dinamització del comerç i la potenciació de la vida social i cultural dels barris.

Un símbol de la llei de barris. De fet, en la totalitat de projectes a què la Generalitat de Catalunya ha adjudicat ajuts hi ha una preocupació remarcable pel desenvolupament social dels barris per fer front a la degradació, però també a la marginació. Aquest també és el cas de la rehabilitació integral que l'Ajuntament de Manlleu, a la comarca d'Osona, proposa per al barri de l'Erm. Allà, dos grans edificis, Can Mateu i Can Garcia, donen la benvinguda al visitant. Són immensos i la densitat de població hi és altíssima. Van ser construïts per acollir la població novvinguda a una vila de Manlleu en plena transformació industrial i on, durant les dècades dels seixanta i setanta, era necessària una gran quantitat de mà d'obra barata. Aquests dos edificis s'han

convertit en un símbol de tot el que la llei de barris pretén canviar. Ja en el seu moment es van planificar amb els serveis mínims i sense tenir en compte les necessitats bàsiques dels seus habitants. La pressió urbanística era molt forta i eren molt pocs els que es preocupaven per les condicions de vida dels treballadors immigrants. Actualment, Can Mateu i Can Garcia són molt degradats i han esdevingut un focus de tensió entre els antics residents que no han pogut canviar d'habitatge i els veïns que formen part de la nova immigració, la majoria d'origen magribí. Ben aviat es començarà a enderrocar l'edifici que es troba en pitjors condicions. Can Garcia desapareixerà i en el seu lloc es construirà un equipament que oferirà tota mena de serveis als ciutadans de l'Erm.

L'enderroc esdevé en un símbol de la rehabilitació integral del barri que, a més, inclourà la reforma de tots els carrers i places de l'Erm i la construcció d'un centre cívic, un mercat municipal i l'escola Puig Agut. De fet, al barri ja s'han començat a notar els canvis aprovats per la Conselleria de Política Territorial i Obres Públiques. Al carrer Mossèn Aulet són a punt de finalitzar les obres del casal del barri que han previst que s'inauguri el mes de gener

de l'any que ve. Però l'execució del projecte no finalitzarà fins al 2008 i, a banda de la rehabilitació estructural, ha d'incloure un procés de dinamització econòmica que incentivi el comerç al barri i la creació d'entitats culturals i esportives. Serà aleshores quan el barri

de l'Erm completarà la seva rehabilitació integral. Un projecte que ha de crear vies que connectin econòmicament, socialment i culturalment el barri amb la resta de la vila de Manlleu.

Dani Brugarolas